चिन्तयामि गतिञ्चास्य न गतिं वेद्मि चोत्तरां । यथाज्ञानन्तु वक्ष्यामि पुरुषन्तु सनातनं ।
तस्यैकत्वं महत्त्वञ्च स चैकः पुरुषः स्मृतः । महापुरुषशब्दं स विभर्त्येकः सनातनः ।
एको ऽताग्नो बहुधा समिध्यते एकः सूर्य्यस्तपसो योनिरेका । एको वायुर्ब्बहुधा वाति लोके महोदधिश्चाम्भसो योनिरेकः ।
पुरुषश्चैको निर्गुणो विश्वरूपस्तं निर्गुणं पुरुषञ्चाविशन्ति । १२७५०
हित्वा गुणमयं सर्व्वं कर्म्म हित्वा शुभाशुभं । उभे सत्यानृते त्यक्त्वा एवं भवति निर्गुणः ।
अचिन्त्यञ्चापि तं ज्ञात्वा भावसूक्ष्मञ्चतुष्टयं । विचरेद्योऽसमुन्नद्धः स गच्छेत् पुरुषं शुभं ।
एवं हि परमात्मानं केचिदिच्छन्ति पण्डिताः । एकात्मानं तथात्मानमपरे ज्ञानचिन्तकाः ।
तत्र यः परमात्मा हि स नित्यं निर्गुणः स्मृतः । स हि नारायणो ज्ञेयः सर्व्वात्मा पुरुषो हि सः ।
न लिप्यते फलैश्चापि पद्मपत्र मिवाम्भसा । कर्म्मात्मा त्वपरो योऽसौ मोक्षबन्धैः स युज्यते । १२७५६
स सप्तदशकेनापि राशिना युज्यते हि सः । एवं बहुविधः प्रोक्तः पुरुषस्ते यथाक्रमं ।
यत्तत् कृत्स्नं लोकतन्त्रस्य धाम वेद्यं परं बोधनीयः स बोद्धा । मन्ता मन्तव्यं प्राशिता प्राशनीयं द्रष्टा द्रष्टव्यं रसिता रसनीयं ।
घ्राता घ्रेयं स्पर्शिता स्पर्शनीयं द्रष्टा द्रष्टव्यं श्राविता श्रावणीयं । ज्ञाता ज्ञेयं सगुणं निर्गुणञ्च यद्वै प्रोक्तं तात सम्यक् प्रधानं ।
नित्यञ्चैतच्छाश्वतञ्चाव्ययञ्च यद्वै स्मृते धातुराद्यं विधानं । तद्वै विप्राः प्रवदन्तेऽनिरुद्धं यद्वै लोके वैदिकं कर्म्म साधु ।
आशीर्युक्तं तद्धि तस्यैव भाव्यं देवाः सर्व्वे मुनयः साधुशान्तास्तं प्राम्वंशे यज्ञभागं यजन्ते । १२७६०
अहं ब्रह्मा आद्य दर्शः प्रजानां तस्माज्जातस्त्वञ्च मत्तः प्रसूतः । मत्तो जगज्जङ्गमं स्थावरञ्च सर्व्वेवेदाः सरहस्या हि पुत्र ।
चतुर्व्विभक्तः पुरुषः स क्रीडति यथेच्छति । एवं स भगवान् स्वेन ज्ञानेन प्रतिबोधितः ।
एतत्ते कथितं पुत्र यथावदनुपृच्छतः । साङ्ख्यज्ञाने तथायोगे यथावदनुवर्णितं ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि मोक्षधर्म्मपर्व्वणि नारायणीये त्रिपञ्चाशदधिकत्रिशतोऽध्यायः ॥ ३५३ ॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ धर्म्माः पितामहेनोक्ता मोक्षधर्म्माश्रिताः शुभाः । धर्म्ममाश्रमिणां श्रेष्ठं वक्तुमर्हति मे भवान् ।
॥ भीष्म उवाच ॥ सर्व्वत्र विहितो धर्म्मः स्वर्गः सत्यफलं महत् । बहुद्वारस्य धर्म्मस्य नेहास्ति विफला क्रिया । १२७६४
यस्मिन् यस्मिंश्च विषये यो यो याति विनिश्चितं । स तमेवाभिजानाति नान्यं भरतसत्तम ।
इमाञ्च त्वं नरव्याघ्र श्रोतुमिच्छसि मे कथां । पुरा शक्रस्य कथितां नारदेन महर्षिणा ।
महर्षिर्नारदो राजन् सिद्धस्त्रैलोक्यसम्मतः । पर्य्येति क्रमशो लोकान् वायुरव्याहतो यथा ।
स कदाचिन्महेष्वास देवराजालयङ्गतः । सत्कृतश्च महेन्द्रेण प्रत्यासन्नगतोऽभवत् ।
तं कृतक्षणमासीनं पर्य्यपृच्छच्छचीपतिः । महर्षे किञ्चिदाश्चर्य्यमस्ति दृष्टं त्वयानघ । १२७७०
यदा त्वमपि विप्रर्षे त्रैलोक्यं सचराचरं । जातकौतूहलो नित्यं सिद्धस्वरसि साक्षिवत् ।
न ह्यस्त्यविदितं लोके देवर्षे तव किञ्चन । श्रुतं वाप्यनुभूतं वा दृष्टं वा कथयस्व मे ।